

Infekcijas slimību uzraudzības un profilakses pasākumi Ukrainas iedzīvotāju patvēruma uzturēšanās laikā

Ieteikumi ārstniecības personām

Epidemioloģiskā situācija Ukrainā. Ukraina ir starp 27 pasaules valstīm ar augstu tuberkulozes izplatību. Saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas datiem (PVO) 2019. gadā Ukrainā tika reģistrēti 29 tūkstoši tuberkulozes gadījumu (65 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju). Ukrainā ir plaši izplatītas multirezistentās un polirezistentās tuberkulozes formas: 2019. gada tika ziņots par 4 490 multirezistentās tuberkulozes (MDR-TB) gadījumiem, no kuriem 853 bija polirezistentās tuberkulozes (XDR TB) gadījumi. 5800 tuberkulozes pacienti bija inficēti ar HIV. HIV joprojām ir būtiska sabiedrības veselības problēma un prioritāra infekcijas slimība Ukrainā. Saskaņā ar PVO datiem 2020. gadā Ukraina ziņoja par 15 658 jauniem HIV infekcijas gadījumiem. 2020. gadā jauno HIV infekcijas gadījumu skaits Ukrainā bija otrs augstākais PVO Eiropas reģionā: 37,5 uz 100 000 iedzīvotāju, salīdzinot ar vidējo ES rādītāju 3,3 uz 100 000 iedzīvotāju. Tiek lēsts, ka 2020. gadā Ukrainā ar HIV dzīvoja 257 000 cilvēku un 146 000 HIV inficēto Ukrainā saņēma pretretrovīrusu medikamentus (ārstniecības segums 57%). Ukrainai jau ilgstoši ir bijušas grūtības nodrošināt augstu vakcinācijas aptveri ar vakcinācijas kalendārā ietvertajām vakcīnām, tādēļ liela daļa Ukrainas iedzīvotāju var būt ar nepabeigtu vai pat neuzsāktu vakcināciju, kas rada vakcīnnovēršamo infekcijas slimību uzliesmojumu risku, sevišķi masalu un poliomiēlītu. Ukraina ir vienīgā valsts Eiropā, kur pēdējos gados ir bijuši pierādīti poliomiēlīta gadījumi. Tie saistāmi ar dzīvās vakcīnas saturošo celmu derivātu izraisītiem poliomiēlīta gadījumiem. Pēdējie divi poliomiēlīta gadījumi Ukrainā bija reģistrēti 2021. gada oktobrī – decembrī. Sniedzot veselības aprūpes pakalpojumus cilvēkiem, kuri ieradušies patvēruma meklēšanai no Ukrainas, nepieciešams vērst uzmanību minēto infekcijas slimību uzraudzības un profilakses pasākumiem.

Tuberkulozes agrīnai diagnostikai un profilaksei ieteicams:

- jautāt par saslimšanu ar tuberkulozi un inficēšanās ar HIV infekciju, medikamentozas terapijas veikšanu un turpināšanas nepieciešamību;
- veikt plaušu rentgenogrāfiju visiem pieaugušajiem tuberkulozes izslēgšanai;
- veikt tuberkulīna ādas testu un /vai IGRA bērniem tuberkulozes infekcijas diagnostikai, it īpaši:
 - visiem bērniem līdz 5 gadu vecumam;
 - virs 5 gadu vecuma riska grupas bērniem:
 - bērni, kuri bijuši tuvā kontaktā ar tuberkulozes pacientu (ģimenes locekļiem konstatēta tuberkuloze vai tuberkulozes gadījums atklāts bērna uzturēšanās vietā, izglītības iestādē u.tml.);
 - bērni ar iedzimu vai iegūtu imūndeficītu, t.sk. kuri saņem imūnsupresīvu ārstēšanu un bērni ar HIV infekciju;
 - bērni, kuri slimo ar hroniski noritošām vai recidivējošām elpošanas orgānu sistēmas slimībām (diagnožu kodi J40–J47 saskaņā ar (SSK-10));
 - bērni, par kuriem ārstniecības personai ir aizdomas, ka bērns ilgstoši cieš no nepietiekamas aprūpes vai ir cita informācija par ilgstošiem sociālā riska faktoriem ģimenē;
 - bērni, kuri uzņemti sociālās aprūpes centrā, patversmē, krīzes centrā, internātskolā;
 - bērni līdz 14 gadu vecumam, kuri nav vakcināti pret tuberkulozi (skatīt materiālu “Ukrainas iedzīvotāju vakcinācijai patvēruma uzturēšanās laikā”: <https://www.spkc.gov.lv/lv/ukrainas-iedzivotaju-vakcinacijai-patveruma-uzturesanas-laika>).

Tuberkulīna testa veikšana un rezultātu novērtēšana:

- Tuberkulīna testu var veikt gan ģimenes ārsts, gan pneimonologs un neskaidros gadījumos bērni jāsūta pie pneimonologa, lai speciālists izlemj par turpmāko taktiku.
- Ja tuberkulīna ādas testa rezultāts bērnam bez imūnsupresijas ir lielāks par 10 mm, bet bērnam ar imūnsupresiju ir lielāks par 5 mm, bērnu nosūta pie pneimonologa tālākai izmeklēšanai.

Obligāti:

- Tuberkulozei raksturīgu sūdzību vai simptomu gadījumā veic:
 - plaušu radioloģisko izmeklēšanu;
 - klepus simptomu gadījumā – krēpu mikrobioloģiskais izmeklējums;
 - bērniem - arī tuberkulīna ādas testu.
- Krēpu iztriepi var veikt gan Gulbja, gan Centrālajā laboratorijā (uzsējumiem materiālu minētās laboratorijas ved uz TPSC laboratoriju). Cilvēku ar TB raksturīgiem simptomiem var uzreiz novirzīt pie pneimonologa.
- Cilvēkiem, kuri ieradušies no Ukrainas kara rezultātā, ir noteiktas tādas pašas tiesības kā Latvijas iedzīvotājiem uz valsts apmaksātajiem veselības aprūpes pakalpojumiem, tādējādi rīkojas atbilstoši Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) mājas lapā publicētajai “Izmeklēšanas kārtība tuberkulozes un tuberkulozes infekcijas diagnostikai” <https://www.spkc.gov.lv/lv/tuberkuloze-2>.
- Citu infekcijas slimību risku apzināšanu veic saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 21. novembra noteikumu Nr. 686 “Kārtība, kādā veic patvēruma meklētāja veselības stāvokļa pārbaudi un sanitāro apstrādi, kā arī reģistrē to rezultātus” 1. pielikuma II un III. punktu: <https://likumi.lv/ta/id/295255-kartiba-kada-veic-patveruma-mekletaja-veselibas-stavokla-parbaudi-un-sanitaro-apstradi-ka-ari-registre-to-rezultatus>.
- Infekcijas slimību gadījumi Ukrainas iedzīvotājiem patvēruma uzturēšanās laikā ir pakļauti ziņošanai (skatīt informāciju par infekcijas slimību reģistrāciju SPKC mājas lapā: <https://www.spkc.gov.lv/lv>).